

Klassieke Olympiaden 2025-2026

Volwassenen Grieks

Vooraf aan de deelnemers

Een winnende vertaling voldoet aan een aantal voorwaarden. Eerst en vooral moet de brontekst uiteraard correct geïnterpreteerd zijn, waardoor we een juiste inhoud lezen. Daarnaast is de doeltekst ook een aangenaam leesbare en meeslepende tekst, waarbij de sfeer van het origineel bewaard blijft. Zorgvuldige woordkeuze en doordachte zinsbouw dragen bij tot een literair waardevolle Nederlandse tekst.

Let op: bewerkingen en creatieve eigen versies van het verhaal worden uitgesloten. In een Nederlandse vertaling wordt met alle elementen van de originele tekst iets gedaan: er staan in principe geen toegevoegde elementen, anders dan vanuit de noodzaak van het Nederlandse taaleigen. De jury verwacht een vlotte vertaling zonder de inhoud en vorm van het origineel te verwaarlozen.

Het is niet de bedoeling dat er reeds gepubliceerde vertalingen worden ingestuurd; verwacht wordt dat de vertaling speciaal met het oog op deze Olympiade is vervaardigd met eigen middelen, zonder gebruikmaking van digitale vertaalmogelijkheden als AI en dergelijke.

Omdat het niveau van de vertalingen van niet-classici de afgelopen jaren heel hoog was, hebben we sinds vorig jaar besloten bij de beoordelingen geen onderscheid meer te maken tussen classici en niet-classici. Wel willen we graag weten of u classicus/classica (in opleiding) bent of niet en van welke vereniging(en) (NKV, VCN, VVG) u eventueel lid bent.

U kunt uw vertaling vóór 1 februari 2026 sturen naar olympiadeklassiekvolw@gmail.com.
Veel succes!

Inleiding

De Orphische Argonautica is een laat-antiek Grieks episch-didactisch gedicht, doorgaans gedateerd in de 4e eeuw na Christus. Het behandelt het welbekende verhaal van Jason en de Argonauten en hun tocht naar het Gulden Vlies in Colchis, maar onderscheidt zich door een bijzondere focus op mystieke en religieuze thema's die aansluiten bij het Orphisme. Het Orphisme, een religieus-filosofische beweging uit het klassieke Griekenland, is geïnspireerd door de legendarische figuur Orpheus. Centraal in deze stroming staan concepten als zuivering, wedergeboorte en de rol van goddelijke kennis in het proces van menselijke verlossing. De Orphische Argonautica verenigt de elementen van een heroïsch epos met de Orphische traditie, en verleent zo de avonturen van Jason en zijn gezellen een diepere religieus-filosofische dimensie.

Een opvallend fragment, de verzen 375–408, beschrijft de ontmoeting van de Argonauten met Cheiron, de wijze centaur. Dit gedeelte fungeert als een symbolisch én narratief rustpunt na eerdere gevaren.

De ontmoeting met Cheiron fungeert als een narratief rustpunt in de gevaarlijke en avontuurlijke reis naar Colchis. Uit andere passages blijkt ook de symbolische waarde en de Orphische dimensie: Cheiron benadrukt dat de reis niet alleen een fysiek avontuur betreft, maar tevens een morele en spirituele uitdaging vormt en hij fungeert als gids die de verbinding tussen het menselijke en goddelijke versterkt—een centrale gedachte binnen het Orphisme.

De Orphische Argonautica is geschreven in hexameters en sluit aan bij op de homerische literaire traditie. Het werk getuigt van een bewuste poging om zich voort te zetten binnen het erfgoed van de klassieke epiek.

Vormleer

De tekst heeft een rijke verzameling aan archaïsche kenmerken die teruggrijpen op het homerische Grieks. Enkele opvallende vormen zijn:

- ἐνί in plaats van ἐν, bijvoorbeeld in vers 379.
- dativus meervoud op -οῖσι of -αῖσι in plaats van het Attische -οῖς of -αῖς, met voorbeelden als τοῖσι (r. 376), οἷσι (r. 391) en ἱππεῖαῖσιν ὅπλαῖσι (r. 396).
- Het ontbreken van het augment bij werkwoorden, zoals in παύσαντο (r. 375) of ἐπόμεσθα (r. 392).
- De genitivus-uitgang -οῖο in plaats van -ου, bijvoorbeeld bij ἔμοῖο (r. 391) en οὐδαῖοιο (r. 394).

Ook het frequent gebruik van participia is kenmerkend, zoals λαβοῦσα (r. 386) en τανυσσάμενος (r. 396). In veel gevallen vervangen deze participia volledige bijzinnen, wat bijdraagt aan de compacte vertelstijl.

Syntaxis

De syntactische structuur van de Orphische Argonautica heeft een typisch paratactisch karakter. De tekst bestaat hoofdzakelijk uit korte zinnen of versregels, verbonden door eenvoudige voegwoorden.

Epische teksten maken gebruik van vaste epitheta en formules die rechtstreeks van Homerus zijn overgenomen. Voorbeelden hiervan in de tekst zijn r. 383 (χελυκλόνον) en r. 399 (ἀγακλειτούς). Het epische idioom bevat termen die specifiek zijn voor een poëtische context, zoals σπέος (grot, r. 390) in plaats van het klassieke σπήλαιον, of ὄφρα (r. 390) in plaats van ἵνα. Daarnaast worden bijwoorden veelvuldig gebruikt om de epische sfeer te versterken, terwijl het vocabulaire in klassiek proza doorgaans soberder en eenvoudiger is.

De tekst volgt de uitgave van *Les argonautiques orphiques*, ed. Francis Vian, met enkele aanpassingen.

Tekst

- 375 Ἐκ δ' ἔβαν ἥρωες Μινύαι, παύσαντο δὲ μόχθου·
τοῖσι δὲ μύθων ἦρχεν ὀμιλαδὸν ἱππότη Πηλεὺς·
“ὦ φίλοι, ἀθρεῖτε σκοπιῆς προὔχοντα κολωνόν,
μέσσω ἐνὶ πρηῶνι κατάσκιον· ἐνθάδε Χείρων
ναίει ἐνὶ σπήλυγγι, δικαιοτάτος Κενταύρων
- 380 οἳ τράφεν ἐν Φολόῃ, Πίνδου τ' αἰπεινὰ κάρηνα,
ὅς ῥα δικασπολίῃ μέλεται καὶ ἀκεύμασι νούσων·
ἄλλοτε δ' αὖ Φοίβου κιθάρην μετὰ χερσὶν ἀράσσω,
ἣ λιγυρὴν φόρμιγγα χελυκλόνον Ἑρμάωνος,
πᾶσι περικτιόνεσσι δικασπολίας ἀναφαίνει.
- 385 Τόφρα καὶ ἡμέτερον κοῦρον θέτις ἀργυρόπεζα
νήπιον, ἀρτιγένεθλον, ἐν ἀγκαλίδεσσι λαβοῦσα,
Πήλιον εἰνοσίφυλλον ἔβη, Χείρωνί τ' ἔδωκεν
εὖ καὶ ἐπισταμένως ἀγαπαζέμεν ἢ δ' ἀτιτάλλειν.
“Ὅν δὴ μοι πόθος ἐστὶ περὶ φρένα θηήσασθαι.
- 390 Ἀλλά, φίλοι, πελάσωμεν ἐπὶ σπέος, ὄφρα ἴδωμαι
ἔξιν παιδὸς ἐμοῖο, καὶ ἥθουσιν οἷσι κέκασται.”
“Ὡς εἰπὼν ἔξικεν ἀταρπιτόν· οἳ δ' ἐπόμεσθα.
Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐλὴν εἰσήλθομεν ἡεροειδῆ

καὶ προσκεκλιμένος μὲν ἐπ' οὐδαίοιο χαμεύνης
395 κείτο μέγας Κένταυρος, ἀπηρήρειστο δὲ πέτρῃ
ἱππεΐαισιν ὅπλαϊσι τανυσσάμενος θοὰ κῶλα.
Ἄγχοῦ δ' ἰστάμενος Θέτιδος καὶ Πηλέος υἱός
χειρὶ λύραν ἤρασσε, φρένας δ' ἐπετέρπετο Χείρων.
Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἄθρησεν ἀγακλειτοὺς βασιλῆας
400 ἀσπασίως ἀνόρουσε, κύσεν δ' ἄρα φῶτα ἕκαστον,
δαῖτά τ' ἐπόρσυνεν· μέθυ δ' ἀμφιφορεῦσι κόμισσεν,
ῥωγαλέαις τ' ἔστρωσεν ὑπὸ στιβάδεσσι πέτηλα·
κλινθῆναι δ' ἐκέλευσεν, ἀδαιδάλτοις δ' ὑπὸ πλακταῖς
κρεῖα χύδην προὔθηκε συῶν ἐλάφων τε ταχειῶν·
405 αὐτὰρ ἔπειτ' ἐπένειμε ποτὸν μελιιδέος οἴνου.
Ἄλλ' ὅτε δὴ δόρποιο ποτοῦ θ' ἄλις ἔπλετο θυμός
χερσὶν ἐπικροτέοντες ὁμόκλεον, ὄφρ' ἂν ἔγωγε
δηρίσω Χείρωνι διωλύγιον κιθαρίζων.

Aantekeningen

N.B. Orpheus is de verteller.

375	ἔβαν	= ἔβησαν
	Μινύαι	<i>De Minyers (Μινύαι) vormden een prehistorische en deels mythische volksstam die afkomstig was uit Midden-Griekenland, geassocieerd met de Argonauten; ook de inwoners van Iolcus werden beschouwd als Minyers.</i>
	παύσαντο δὲ
μόχθου	<i>De Argonauten hadden zojuist het schip de Argo aangemeerd aan de kust bij het Peliongebergte.</i>
376	ὁμιλαδόν	<i>bijwoord: gezamenlijk</i>
378	ὁ πρηών	<i>kaap, voorgebergte</i>
380	τράφεν	= ἐτράφησαν
	ἡ Φολόη	<i>Een bergeiland in Thessalië, dat diende als verblijfplaats van de Centauren. Het plateau van Pholoë stond bekend om zijn rijke bossen en overvloed aan wild, een ideale locatie voor de jacht.</i>
	ὁ Πίνδος	<i>Het Pindosgebergte is een uitgebreid bergmassief in het noordwesten van Griekenland.</i>
	κάρηνα	<i>acc. van plaats; deze wordt in poëzie niet alleen gebruikt om de plaats aan te geven waarheen iemand op weg is maar ook voor de plaats waar iemand zich bevindt.</i>
381	ἡ δικασπολίη	<i>rechtspleging, rechtspraak</i>
	τὸ ἄκευμα	<i>geneesmiddel, remedie</i>
383	χελυκλόνος	<i>bijvoeglijk naamwoord, een samenstelling van χέλυς schildpad en κλόνος geluid</i>
	ὁ Ἑρμάων	<i>Hermes</i>
384	οἱ περικτίονες	<i>omwonenden, buren</i>
386	ἄρτιγένεθλος	<i>pasgeboren</i>
	αἱ ἀγκάλιδες	<i>armen, schoot</i>
387	τὸ Πήλιον	<i>berg in Thessalië</i>
	εἰνοσίφυλλος	<i>met ritselende bladeren</i>
388	ἀγαπαζέμεν	= ἀγαπάειν: koesteren, liefhebben
392	ἡ ἀταρπιτός	<i>onverhard pad, voetpad</i>
	οἷ	= αὐτῷ
394	οὐδαῖος	<i>aards, van de grond</i>

394	ἡ χαμεύνη	bed op de grond, strobed
395	ἀπηρήρειστο	<i>plqmpf. ind. med./pass. 3e sg. van ἀπερείδω</i> leunen
396	ἡ ὀπλή	hoef, poot
397	Θέτιδος καὶ Πηλέος υἱός	<i>bedoeld wordt Achilles</i>
402	ἡ στιβάς, -αδος	strobed
403	ἀδαίδαλτος ἡ πλάκτη	ongesneden, ruw plank
408	δηρίω διωλύγιον	strijden, wedijveren <i>bijwoord: in een zangwedstrijd, met een lied</i>